

De usu corticis chinae febrifugo, cauto ac suspecto ... / [Konrad Andreas Cramer].

Contributors

Cramer, Konrad Andreas.
Henrici, Heinrich, active 1697-1713.
Universität Halle-Wittenberg.

Publication/Creation

Halae Magdeburgicae : Literis Salfeldianis, [1713]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/b97es2dv>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Doppel

341 347 48 7

SUB DIVINIS AUSPICIIS!

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
PRINCIPE BORVSSIÆ, MARCHIONE BRAN-
DENBURGICO, RELIQUA,
IN ACADEMIA FRIDERICIANA
ex consensu inclytæ Facultatis Medicæ

PROPRÆSIDE

DN. HEINR. HEINRICI, MED. D. P. P.

DE

USU CORTICIS CHINÆ
FEBRIFUGO, CAUTO
AC SUSPECTO,

PRO GRADU DOCTORALI,
summisque in Arte Medica honoribus ac
Privilegiis impetrandis,

Ad 30. Novembr. M DCC XIII. horis locog, consuetis

publice disputabit

CONRADUS ANDREAS CRAMER,
LUBECENSIS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ, LITERIS Salfeldianis.

✓

PROEMIUM.

Quæ uberiori deductioni atque explicationi destinata erat de cortice peruviano materia, hanc Tibi L. B. summam, summaque totius causæ genera, & per breviam incisa jam exhibere possum, festinandi necessitate coactus. Brevitatis igitur veniam precatus, hanc mihi quoque polliceor, si dignitati rei non suffecero, quæ laborem justæ Disputationis modum excedentem omnino requirit, cum amplissimi usus & abusus vulgo esse soleat in fugandis febribus. Idque duplici potissimum de causa, primo quidem ob fallas in cortice febrifugo quæsitæ virtutes vel específicas plane, vel manifestas licet, attamen conjunctim ita appropriatas febribus, ut certissimum non modo, sed &

tutissimum haberi mereatur febrifugum. Altera causa vulgaris abusus quærenda est in diversissimis de indole febrium hypothefibus, quarum tamen non nisi una, cum una sit veritas, vera esse potest. Hoc enim compertum habeo, quod multis fallacia hypothefium argumenta vel incitamento fuerint ad abusum communem delabendi; vel impedimento, quo minus potuerint justas rationes in animum admittere, vel fidæ experientiæ, optimæ ceteroquin monitrici, manus dare. Audias enim hinc causari multos: infidos febrium cortice chinæ curatarum successus non huic, sed aliis quibuscunque concurrentibus causis & circumstantiis individualibus deberi potius, quam cortici, vel specifico, vel ex sua de febrium hypothefi innocuo, & apprimè conveniente. Sed qua veritate ac verisimilitudine hæc ita causentur illi, ut quadante-nus appareat, id quidem jam dabimus operam, quantum in brevitate licebit. Ex quibus insimul constabit, usum gannaperidis, nisi is fuerit cautissimus, sub consueta praxi medica de gravissimis periculis merito esse suspectum, per attentam praxin medicam satis hodie compertis, læpe etiam a Peritis Gravissimisque Viris in publicum cau-

cautionis testimonium allegatis; non sine fructu & spe, fore tandem, ut ampla licet autoritate munitum vulgarique consuetudine radicum præjudicium eruatur tamen ex animis hominum, & meliora certioraque de usu & abusu medicamento nostri, judicia locum inveniant. Equidem hæc mihi non tribuo, ut sperem me hisce ausibus suffecturum esse. Quibus leve aliquod symbolum contulisse satis esse poterit; atque hoc potissimum, ut constet, usum corticis chinæ consuetum & vulgarem suspectum omnino esse, ex quacumque etiam hypothese de febribus judicium agatur & subducatur. Quibus, licet aliis per omnia satisfacere non potuero, ut mihi tamen quadantenus satisfiat, operam dabo, dum specimen aliquod Inauguralis Disputationis more majorum edere jussus hanc mihi materiam breviter excutiendam pro illius Themate selegi. DEUM autem T. O. M. supplex veneror, ut Sua Gratia mihi adesse velit, quo conatus hic meus qualiscunque in EJUS Gloriam, veritatis aliquam illustrationem ac valetudinis humanæ tutelam, mihi que ipsi succedant feliciter & eveniant!

CAPUT I.

De

Viribus corticis peruviani hypotheticis atque veris.

§. I.

Imidium seculi est, & quod excurrit, cum Patres S. J. corticem chinæ dictum, ex America tanquam opima sua aridæ arbori detracta spolia in terras Europæas, Romanque primum secum detulerunt, persuaseruntque universo propemodum orbi, invenisse se tandem diuissime questum quartanæ cito tutoque depellendæ remedium. Innotuit hoc eadem ætate Medicis in Angliâ; unde in Galliam a Talibore vel Talibotio quodam de larum, postquam is Anglicano suo arcano, ne cognosceretur, variis fraudibus infucato ipsum Regni Hæredem a febre liberasset, suumque remedium statuto & soluto ingenti pretio credidisset Domino Blegny, publici tandem juris factus est cortex peruvianus per hunc, jussu Regis Christianissimi, de universo genere humano per id bene merituri. Licet, quid sub illo arcano delitesceret, ante jam suboluisset Parisiensibus Medicis.

§. II. Posthac remedium illud novitate acceptum, successu qualicunque commendatum & Regia autoritate munitum, publico applausu, tanquam cœlitus revelatum, miraue de specifica ejus virtute febrifuga con-

consensione exceptum, laudatum commendatumque fuit; paucissimis interim nihil vel parum præter adstringendi vim specificæ virtutis ingannaperide agnoscantibus, quos tamen Sydenhamius, ex febrium curatione per hunc corticem clarissimus, repressit, ipsique specificas virtutes vindicavit. In quo tanto faciliorem medicorum invenit consensum; quanto magis inhiant, quin & indigerent specificis in morbis fere omnibus ea tempestate, qua explosa veterum industria, proscripta quasi illorum medendi methodo, receptaque in Artem chymia, ad hujus legis illa reformari vel intorqueri potius cœpit; quaque recens ille magnetissimus & Analogia majoris minorisque mundi, per credulam rerum signaturam, tot appropriata & specifica excogitaret, ac pro specificis venditaret ea omnia, quæ in morbo proficua fuerant observata, nec tamen in agendi modo cum adamata hypothese nova medico-chymica æque conciliari poterant.

§. III. In his igitur cortex quoque noster fuit numeratus tunc, & hodieque numeratur a plerisque, licet sint ac fuerint, qui ex manifestis qualitatibus modum agendi juvandique deduxerint, & vere aperuerint; diversas tamen, aliis has aliis alias in cortice vel inventibus vel quærentibus facultates, prout eas vere, vel ex hypothese sua de febribus, tanquam magis convenientes aut arridentes conceperunt. Sed si rationum pondera, quibus quæque hypothesis suffulcitur, justa lance perpendamus; si virtutem corticis febrifugam cum quavis conferamus; sique experientiam de damnis per hunc datis consulamus: apparebit, usum ejus familiarem

liarem in febribus tum per rationes, ex quacunque demum illarum hypothefi subducantur, tum per experientiam attentam, de noxa damnisque variis inde evenientibus non immerito effe suspectum.

§. IV. Suspectum de damno & infecurum remedium est, quod ex natura, indole & efficacia sua ordinarie & ut plurimum, quantum in se est, agendo damna dare, aut ita invitare solet, ut certo tandem inde eveniant, licet quandoque per causas contranitentes impediatur illud in efficacia damnosa. Sive infecurum & suspectum remedium est, quod adeo malarum est virium, ejusque indolis & naturæ, ut tuto ipsi non adeo liceat fidere, quin fallat expectationem, & noceat loco juvaminis sperati aut allati; quo ultimo casu factum levamen tanto graviore alio damno compensare solet, licet non æque præsentaneo vehementissimo & calamitoso, quod venenorum effe solet; attamen ex parte medicamenti infecuri certo, nisi hoc prudentia medica antevertatur, vel bonitate naturæ separetur. Uno verbo, infecurum suspectum remedium est, quo assumpto quis certum adit subitque periculum, quod si effugiat ille, debetur evasio non tam bonitati aut securitati remedii, quam vel prudenti dantis cautioni, vel accipientis robori naturæ.

§. V. Hæc de usu nostri remedii præmonenda erant, ne quis hoc justa suspitione vacuum effe dicat propterea, quia non in omnibus febre laborantibus damna semper ferat. Neque enim quod certum est, & omnino concedendum, robustis hominibus, gregariis & agrestibus, quibus vero labore corpora, sensus atque
fani-

sanitas, ad graviora etiam mala obduruere, calamitosus adeo esse solet corticis nostri usus, quin illi robore eludant, vel labore resolvant, quicquid remedium mali intenderat, struxeratque insidiarum. Neque etiam illi me quicquam remorantur, qui minoribus præbiis chinæ cum aliis utilioribus, quasi dicis gratia sociatis uti consueverunt in curatione febrium, nihilque mali se ab ejus usu dein observasse asseverant, quod sane credo, quia in minori ejusmodi dosi parum potest agere hinc & sensibilibiter non nocere. Loquimur autem nos de usu familiari, & efficacia corticis febrifuga atque tali, quæ sufficit ad febrem fugandam, si methodo quasi Sydenhamiana, liceat sic multa paucis complecti, adhibeatur.

§. VI. Sub hac methodo vires quidem habet febrifugas, sed non non specificas, non balsamicas resolventes, & aperintes, non absorbentes neque alexipharmacas, sed solummodo adstrictorias. Tot enim vires febri vel causæ contrarias habere dicitur china, quibus vel conjunctim omnibus, vel his illis seorsim febrifugam eam volunt. Atque ita hæc duo summatim hoc capite mihi sunt expedienda. *Primo* quibus ex dictis præcipue viribus vim suam exferat. Et *deinde* qua methodo sit exhibenda, ut edat vim istam, nec uti successu, ita etiam damno sæpe careat. Ubi primo omnium de virtute chinæ adversus febres specifica differendum erit. Vocat chinam chinæ Sydenhanius, cui ea non parum laudis & frequentiae debet, summum intermittentium febrium specificum, quartanæ unicum atque solum remedium; occulta vi, nulla vero nec probabili alteratione,

nec sensibili evacuatione caufarum, averruncans febres, sed intercipiendo fomitem vel seminium morbi, ne tempore *ἀνυψήσις* maturatum illud paroxyfmi tempore dein committatur humoribus, ex quibus prioris paroxyfmi fudoribus finalibus eliminatum fuerat; hoc enim tumultus & fermentationis febrilis caufa ipfi reputatur, quando ex primis viis in humores delatum est.

§. VII. Specifica ea proprie dicuntur remedia, quæ, tempeftive data, certis quibusdam morbis & caufis, naturâ fuâ methodo vitali non fubjectis nec obtemperantibus, virtute motuum fedativa potius quam caufarum alterativa & evacuatoria, vel ilico tollendis, vel fucceffive, aut radicitus extirpandis, aut infigliter enervandis ac mitigandis, fufficiunt. Sunt autem (1) non omnibus morbis data; (2) juvant vel fublevant morbum cito, tuto, certo & conftanter; (3) non alterando nec evacuando, (4) fed fedando motus, minime vero (5) contrarios inducendo. Quas proprietates specifico-
rum ftrictim percurremus.

§. IIX. *Primo* notavimus, quod certa morborum genera folummodo habeant fua specifica. Qui enim morbi radican-
tur in materiis, alteratione poffibili & evacuatione confueta vitali adhuc tum fubigendis, quibusve fubactis ordinarie, (nifi confuetudo motuum perpetuitatem attulerit) ceflare folent; illi nec indigent neceffario, fpecificis, nec gaudent. Quinimo fi his gauderent, cum non nifi motus fedare poffint, dubium efferet, an etiam ifta tolerarent. Sed in quibus morbis vel fuma materiæ tenuitas, vel potius fub hac fuma motuum ataxia, ab & cum idea terroris, timoris, de-
fpera-

sperationis, itemque radicata eorum pertinacitas ab & sub consuetudine, hæreditaria dispositione, in cantatione & fascino &c. præcipua mali præcipitis enormis ac pertinacis causa est, ob quas circumstantias isti vitalem, vel materiæ alterativam possibilem, vel secretorio-excretoriam methodum eludunt, vel huic nullo modo subsunt, in illis inquam morbis solummodo Divina clementia generi humano de specificis prospexisse videtur. Quod multis de causis & rationibus probabile quidem est, sed probatu longius foret. Reservabimus igitur ulteriorem ejus deductionem ad conflictum disputatorium.

§. IX. *Deinde* specificorum ea est ratio, ut morbos suos cito aggrediantur, eosque vel penitus tollant, brevi tempore, simul & semel; vel mitigent tamen ad minimum sensibilibiter, & ita, ut dein sub continuato remedii usu, & successiva remissione, certo definant; aut saltem eo usque, ut maxime debilitati & enervati appareant per tempus, donec penitus quoque edomentur. Siquidem alia specifica absolutæ sunt potentiæ; alia ad methodi cujusdam regulas restrictæ, quæ illis aliquam ad plenariam citamque efficaciam edendam injiciunt remoram, cum per varias circumstantias non æque possunt justo tempore & ordine observari. Interim tamen vera specifica citum certumque suum, uti juvamen, ita & levamen, saltem ex altera parte constanter ferunt, ut nec redeat morbus superatus, nec adeo augeatur remissior factus; nisi denuo per intercurrentes aut supervenientes suas causas provocetur. Quæ igitur remedia e contrario suspendunt solummodo morbum aliquem ad

tempus, nec eum tandem in solidum percurant, ea specificorum titulum non merentur, sed palliativorum nomine venire consueverunt.

§. X. *Tertio* specifica nihil alterant materias, neque evacuant, sed unice motus placant, vel etiam ideas turbatas delent; modo imperscrutabili, sed effectū divinæ gratiæ pleno, & grata in Deum laude deprædicando. Quod si enim occasione materiæ illatæ, quæ per vires naturæ sit incoërcibilis; si cum hac per ideam motuum turbulentorum simul advenientem; imo si etiam sine materia tali, per graviora animi pathemata (quorū & consuetudo pertinet) aliasque externas magicas ideales vel intentionales causas, summe anomoli, tumultuarii turbulenti; aut contra, trepidi, anxii, tergiverfantes desperabundi motus morbofi eveniant; aut si illi diuturnitate adfuefacti pertinaciter vigeant; illi specifica magis expectant, & his magis obediunt, sedantur, in ordinem rediguntur & revocantur; ut dein, sub his ordinario modo procedentibus, si quæ subsit materia impetu non coërcenda, successive eliminetur, placata natura nihil mali inde amplius metuente, nec suscipiente. Cujus exemplum aliquod habemus in peste per contagium suborta, & ab initio pessimis motuum symptomatibus stipata, sed admodum mitigata, si vel tantillum materiæ pestilentialis in glandulam aliquam fuerit impactum; suborto hinc bubone, ac per inflammationem suppurascente eo. Sed hæc altioris sunt indaginis, nec hujus loci.

§. XI. Sedant igitur *quarto* motus specifica. Non generali quodam stupore inducto, ut narcotica & opiata, quæ

quæ inter palliativa plerique omnes, nulli vero medicorum inter ullius morbi specifica referunt; sed singulari quadam, sine narcosi injecta, virtute sedativa, quam nemo mortalium ex materialibus manifestis viribus explicaverit, & de qua nos jam non habemus, quod addamus, quam quod specifica sedeant motus, sine stupefactiva narcosi non solum, sed & *quinto* sine distractione vel diversione motuum morbosorum per contrarios motus provocatos, æque turbatorios, vel graviorum malorum feraces, aut solummodo diversivos. Ita enim vesicatoria, dum alios motus dolorosos in extremis partibus v. g. inducunt, paroxysmos febriles sæpe suspendunt, divertendo motus priores. Ita adstringentia idem præstant constrictis primis viis, ut hac ratione motus febriles congestorii a peripheria ad hoc centrum frustrati intercipientur, de quo postea. Ita etiam vomitoria vehementiora, & indigna medico, imo in quovis homine sceleris plena arcana, pudet dicere, arsenicalia, contrarios anxiosque motus provocando, febrilium motuum oblivionem quasi inferunt. Quare, quæ motus morbosos per contrarios motus inductos delent, specifica non sunt.

§. XII. Præmittenda hæc erant de specificorum indole, quæ uberius clariusque explicata videri possunt in *Disp. de Alterant. & Specif. Consultiss. atque Excell. D. Stablii.* ut, cum virtus chinæ specifica febrium fugandarum multorum animis adhuc hæreat, judicium inde & ex effectibus per experientiam cognitis ferre queant, quid tandem de jactata febrifuga virtute corticis chinæ specifica statuere debeant illi, qui aliorum auctoritate ducti,

credula persuasione eam amplectuntur. *Primo* enim febres ex eorum genere morborum sunt, in quibus natura, quid posset vitali methodo in causas peccantes, præcipue manifestavit, quique ita specificis necessario non indigent propter suas causas, quæ omnes methodo medendi vitali obsecundant. Nisi forsan pestilentiales quis velit excipere, vel propter summam contagii tenuitatem & activitatem perniciosissime deleteriam, quamvis ex hac quoque plurimi eluctentur; vel propter specificam pestis terrorem, mortis præsentaneæ quasi timorem, & hinc motuum indolem turbulentam ac desperabundam. Pertinacitas enim febrium ex diuturna motuum adfuetudine generalioribus adhuc manus dare solet.

§. XIII. *Deinde* cum specificorum sit, certo cito tuto & constanter morbum tollere, vel sensibilibus sublevare, hinc denique subjugare; quod cortex chinæ hanc specificorum indolem non habeat, a posteriori confirmamur. Neque enim (1) cito febres tollit vel sublevat notabiliter, una vel altera dosi assumpta; sed maximam sæpe copiam ejus devorare oportet, antequam vim suam febrifugam in effectum deducat. Unde ad aliquot uncias repletas servare, paratas habere & accedentibus vendere solent, quibus in arcano suo omnis febres curandi scientia & peritia residet. Neque (2) china certo satis, minus adhuc, constanter fugat febres, quin frustra sæpe exhibeatur, sæpiusque recidivæ evadant illæ, bono naturæ consilio, & cum aliquo arcana possessoris lucro, sed & non levi ejus dedecore, ac testimonio, nihil fidi certique specifici in cortice hæerere, Nec

Nec etiam (3) tuto is easdem profligat; sed nî redeat, graviora mala diuturniora ac pertinacia inducit vel invitat; & licet quis ea ex methodo neglecta, abstergentibus digestivis, vomitoriis purgantibus non præmissis, originem ducere causetur, parum tamen ita virtuti illius specificæ patrociniabitur, cum ad vera specifica causarum matertalium alteratione aut evacuatione opus non sit. De quo alias plura. Sicuti etiam nihil specifici exinde licet pro china concludere, si forsan, imo si sæpius, vel præmissis methodice præmittendis, vel conjunctis iisdem, vel ubi sub *αὐτογενεῖα* naturæ periodum suam absolverit febris, hanc cito, tuto & constanter profligaverit, cujus ratio in promptu est. Denique (5) cortex chinæ non sedando motus febriles, sed contrarios motus interaneorum, quibus illi eluduntur & supprimuntur, provocando febrifugam virtutem exercet in intermittentibus, plane contra indolem specificorum. Ex quibus tantem concludo, eum nulla virtute specifica gaudere, sicuti nec febres tales ea indigent.

§. XIV. Interim certum hoc est, quod cortex chinæ fuget febres, & quidem manifestis aliis viribus, cum occultis specificis id non præstet. Quibus autem in specie illis vim suam exhibeat, de eo non eadem auctorum commendatorumque est opinio. Jubent alias medici, ut pro viribus remediorum eruendis attendamus ad qualitates eorum sensitivas, ad saporem præcipue & odorem; deinde ad analysin eorum chymicam, ut ex illis, quæ inde provocantur vel producuntur, judicium aliquod de viribus queamus instituere; præcipue autem tertio attendendum est ad effectus, per experientiam

tiam cautam & attentam. Quantum ad qualitates sensibiles, odoris est ut plurimum nullius, nec me quicquam aromatici vel odore vel sapore in cortice chinæ, qui tamen febrifuga virtute eminuit, invenisse recordor, quod Morton voluit; saporis autem est amari & adstringentis lignosi. Amaror in recenti major, in vetusta parum minor, utriusque tamen par est virtus febrifuga, teste experientia, de industria eam in gratiam a me facta, ita ut frustra sint, qui in vetustatem corticis frustrati effectus febrifugiculpam rejiciunt. Qui chymica resolutione, non destructione, in principia corticis inquisiverunt, præter terram lignosam copiosissimam, parum extracti amaricantis & subadstringentis paucissimamque resinam leviter aromaticam ex eo pararunt, ob quæ principia constitutiva vires habere dicitur, roborantes, aperientes, absorbentes & subadstringentes, imo etiam alexipharmacas, diapnoico-sudoriferas. Denique per has omnes, vel has illas, febrifugas; neque enim, quod dixi, in quo præcipue vis illa resideat, inter se conveniunt Autores, pauci tamen hodie dubitant amplius de insigni virtute adstrictoria chinæ de china.

§. XV. Sciens prætereo virtutem Mortoni alexipharmacam, qua chinchinam non pollere certum est, nec ulla fida experientia confirmatum; sudores febrium finales sine ullo remedio sequuntur, & sudores anxii, quos in febribus sub chinæ usu observavi sæpius, non secus ac vomitus anxios quoque aliquoties, parum alexipharmacæ laudis ipsi tribuerint. Neque etiam de alcalica vel terrea absorbente, vel salina præcipitante, qua

qua febrifugam Ettmullerus alique chinchinam esse voluerunt, longior ero. Sydenhamius præter specificam, insignem ipsi tribuit virtutem spiritus & sanguinem invigorandi, quam a parcissima ejus resina aromatica, vel quasi, nec ipse deduxit, nec deduci posse paucitas ejus sub aliis copiosioribus amaris & adstringentibus occultata persuadet. Sunt alii, qui vim ejus febrifugam in amarore quærent & amaricantis principii virtute aperiente; sed cum longe magis amara & virtutis aperitivæ, sine adstrictione, experta jamdudum quartanæ absque simili, quem china edit, effectu fuerint adhibita; aliam in amaritie pro febre pellenda efficaciam proposuit Willifius, non resolventem causas, nec aperientem viscera aut subjecta in quibus illæ hæreant; sed hanc, quod pro more amaricantium omnium blandam aliquam in vitato, & succum alibilem facile corrumpente, sanguine suscitetur fermentationem, per quam agitated sanguis succum alibilem ex parte coquat & continuo eliminet corruptum, ne in fermentum febrile colligatur, quod paroxysmos alias excitare soleret. Verum licet concederemus, gaudere amara virtute quadam blandiore resolvendi per qualemcunque motum fermentivum vel suscitatum vel conservatum in sanguine; quod tamen hæc ad febres pellendas non sufficiat, demonstrant alia ad hunc effectum præstantiora amara, nec, tamen febrifuga.

§. XVI. Restat igitur ut in adstrictoria chinchinæ potentia febrifugam ejus vim quæramus. Negat quidem hoc Sydenhamius ex eo, quod, licet fortissima adstringentia loco chinæ adhibuerit in febribus, nunquam

tamen sibi successerint experimenta, ut illa febres fugaverint. Sed oportuit sane Optimum illum Virum talia nimis parca manu in usum vocasse, cum successus satis superque tentantibus respondeat. Atque etiam antiquissimis temporibus in adstringentibus febrifuga virtus experta est. Dioscorides memoriae prodidit, quod unum, tria aut quatuor germina foliorum pentaphylli in quotidiana ac quartana febre eandem habeant, & Senertus scribit, radículas plantaginis quatuor totidemq; pentaphylli germina appropriatum in quartana virtutem exercere. Folia etiam plantaginis ea, quam Dioscorides allegat methodo in febribus adhibita sæpius profuisse, aniculæ experimento didici. Radix tormentillæ quoque inter febrifuga a veteribus numerata reperitur. Alumen cum nuce mosch. vulgiæque certum est febrifugum ac chinchina. Alumen autem & Angelus Salapulus millies sibi in quartana expertum esse ad drachmam dimidiam datum commemorat. Grylingius idem illud vulgi experimentum, alumen nempe cum nuce mosch. laudat in quartana. Idem cum sanguine draconis tinctum aut cum nuce mosch. mixtum commendat Mynsichtus. Laudatur etiam alumen cum nuce mosch. olibano, pipere & caryophyllis in M. N. C. Ann. VI. p. 169. Celeberrimus Rivinus in Disput. de febb. interm. terram figillatam cum sacchar. saturni & hæmatite aut vitriolo martis non semel præsentaneam opem attulisse testatur. Ex quibus sane nos abunde convincimur, habere adstringentia vim talem febrifugam absque omni virtute specifica. Id quod etiam de croco martis antimoniato Excell. Stahlî sæpe sum expertus,

pertus, & longe melius, quam de ipsa china; cum mi-
tius adstringendo quidem, sufficiat tamen ad febrem,
præmissis præmittendis fugandam, seu ad paroxysmum
consuetudine, citra causas materiales correctas abster-
sas & evacuatas, continuatum supprimendum, neque
ut china sæpe solet, appetitum adeo augeat in feбри-
citantibus.

§. XVII. Unde plerique etiam scriptorum vim
corticis peruviani febrifugam in virtute ejus adstrictoria
posuerunt, licet in modo agendi inter se non consen-
tiant. Habemus etiam ejus rei satis manifestum do-
cumentum in cita & pertinaci alvi adstrictione, quam
chinchina omnium adstrictionum noxiarum primo &
manifesto exercet. Et quod adstringendo viscera febrem
fugaverit, probat quoq; recidiva post usum purgantium
ac leniter etiam laxantium subjunctorum. A quibus
dum congeruntur humores ad intestina, resolvitur ita
horum strictura, motusque febriles per motum indoli
suæ contrarium, adstrictorium nempe, præpediti re-
vocantur, teste Sydenhamio & locupletissima expe-
rientia. Imo, sponte resolutis istis stricturis, nisi conti-
nuato chinæ usu longius protrahantur illæ, recidiva
accidit. Unde jubet Sydenhamius, solerter ut abstineat
Medicus, tempore usus illius, & posthac etiam satis diu,
a purgantibus, nec hæc nisi post menses binos tres ela-
psos concedit, quibus tamen corticem chinæ continuat
jam quotidie, jam alternis jam quaternis diebus, tan-
dem etiam hebdomatim semel ad minimum. Quæ me-
thodus Sydenhamiana idem quoque confirmat, de
qua mox.

§. XIIIX. De modo autem, quo china virtute sua adstrictoria febribus adversetur, in diversa abeunt, qui hanc concedunt. Aliis enim placuit, quod eam exerceat in humores & sanguinem in specie; aliis in solidas magis agere videtur. A prima opinione non penitus abest ipse Sydenhamius, quamvis non in adstrictione, sed in specifica chinæ virtute vim febrifugam quæsierit alias. Commendat enim eam in hypochondriaco-hysterica passione ex ea ratione, quod eximias mirandasque vires habeat in sanguine spiritibusque confortandis, & in podagra, quod sanguinem corroboret, vegetumque reddat, qui in his affectibus nimis sit debilis, uti in hydrope. Interpretantur autem talem sanguinis debilitatem pro laxitate tenui & nimis fluxili, qualem habere is soleat in hæmorrhagiis enormibus pro quibus sistendis talia suadent adstringentia, quæ nimiam sanguinis laxitatem condensent. Sed quoquo modo ista Sydenhamii interpretari conveniat, sunt tamen alii, qui putant corticem chinæ virtute sua adstrictoria sanguinem ita constringere, coarctare & condensare, coagulare quasi, ut fermentum febrile non admittat, sed excludat, excutiat, ipsique resistat, & evadat ita ad fermentationem febrilem non subeundam satis robustus, de quo videatur Celeberrimus Schelhammerus in tract. de febb. Ejusdem sententiæ est B. Christ. Joh. Langius in Disp. de chinæ usu febrifugo, ubi tradit, agere hanc coagulando sanguinem & constringendo etiam tubulos vasorum nervorumque, ut spirituum influxus rapidus ac impetuusus inhibeatur, (quod Mortonus quoque voluit) & sanguis, dum per constrictos & angustatos tabulos lente pro-

progreditur, symptomata febrilia, horrorem & æstum, subire & præstare nequeat. Sylvius quoque putat, adstrictoriam corticis virtutem humores ad effervescentias reddere ineptos, in qua febris essentiam quærit. Sicuti alter Sylvius & Screta rationem febris magis in sanguinis coagulatione & orta hinc inflammatione internarum partium varicosa reponunt. Jones constringi putat tubulos & glandulas, in quibus hæreant cruditates subsistendo acescentes, ut constrictis illis in massam humorum excuti nequirent illæ. Cartesianorum aliqui volunt, constringi sanguinem, ut poros iterum rectilinos recipiat concedatque transeunti ætheri, ne hic in circularem motum reflexus turbet massam humorum & in æstum concitet, cuius sententiæ Bontekoe fuisse videtur. Plerique igitur in adstrictoria corticis virtute vim ejus febrifugam quærunt, constringendo nempe vel sanguinem, ut excludat vel excutiat fermentum febrile, aut ætherem recta linea transmittat; vel fibras solidas aut vasorum, ut refrenetur impetuofus transitus & ita quoque æstus impediatur. Aut horum & glandularum; ne inde abreptæ cruditates sanguini commisceri queant, ad ejus fermentationem &c. aut ut eas semper & successive excutiat, ne coacerventur in fermentum febrile. Aut denique nervorum; ut spirituum labe quadam corruptorum impetuofus influxus in humores remoretur. Sed si primum & primò manifestum illum adstrictionis effectum in intestinis cum alvi pertinaci occlusionem attendamus, & veram febrium ætiologiam consulamus; apparebit, consistere vim febrifugam chinchinæ in adstringendo quidem, verum

non tam in sanguinem aut remotas vasorum, nervorum membranarumque fibras, quam primario in ipsas primas vias; licet deinde ad proximas partes cum vena portæ connexas, aliasque etiam remotiores vim suam extendat.

§. XIX. Namque febrium intermittentium summam hæc est ratio & indoles: Causæ continentales hærent vel in primis viis; cruditates nempe biliosæ viscidæque, tenacitate sua firmiter inhærentes illis, & copia sua chylificationem remorantes, chylum depravantes, vel etiam chyli transitum in sua vasa impediunt quadantenus, tandem in corruptionem nidorulentam & putredinosam ruituræ. Vel hærent causæ in proximioribus partibus in vena portæ visceribusque & glandulis cum ea connexis, ut sanguis in vena portæ stagnans & spissior; præcipue tamen si concurrant vel cruditates primarum viarum, vel viscerum glandularumque mesenterii aut pancreatis obstructions. Secundario subinde, in tertianis præcipue accedit etiam plethora, & propter hanc motu febrili consumendam *συνόχον τι* in paroxysmo æstuoso, qui sæpe ea de causa vehementior atque longior est, quam intermittens febris ratio in genere postulare.

§. XX. Pro his igitur causis corrigendis & quidem pro cruditatibus amolendis ac diluendis, ut evacuari queant; pro stagnationibus vero humorum in vena portæ, visceribus connexis proprimendis; atque pro obstructionibus sano sensu dictis referendis, imo scirrhotatibus glandularum incipientibus impediendis & expediendis &c. nihil auxilii est in potestate naturæ, quam quod in congestionibus humorum tonicis situm est.

Susci-

Suscipit igitur has natura per stricturas habitus corporis fortiores, ut humores, præcluso in illas liberiori aditu regrediantur copiosius ad interiora, in vasa majora, ut ex his dein per pulsum tanto copiosiores ad viscera infimi ventris depelli queant. Namque & ipsi pulmones quadantenus constringuntur, teste frigido sub rigore febrili halitu, ne prægraventur copia humorum, utque hi magis ad dictas partes dirigantur. Cum autem ad capacia ista viscera eorumque vasa satis ampla replenda majori humorum copia opus omnino sit; nec tamen nisi per unam alteramque arteriam non adeo amplam, per coeliacam nempe & mesentericam, ad eas partes derivari queant; fortioribus & horridis rigidisque, quasi convulsivis, motibus in habitu corporis tonico-congestoriis opus est, quibus reprimantur & maximam partem detineantur seu arceantur humores, sequente ita sub horrore ac rigore febrili externarum partium frigore. Unde etiam in aliis febribus internarum istarum partium inflammatoriis, in causo & hepatide v.g. perpetua quasi horripilatio intercurrit, quæ mihi aliquoties pro signo hepatidem ab inflammatione muscutorum superstratorum distinguendi pathognomonico inservit.

§. XXI. Sequitur sub tali congestione humorum, jam quidem sequestratio notabilis cujusdam quantitatis lymphæ in primas vias, pro cruditatibus viscidis inibi hærentibus amoliendis ac diluendis, in tertiana præcipue; jam vero diluitio spissæ in vena portæ sanguinis; viscerum expansio aliqua; & incipientis fors scirrhotatis remollitio; hinc vero, perrumpente
ob

ob copiam impetuosius sanguine, qui alias lenius per has partes transit, promotio stagnationum, & absterfio hærentium humorum; atque ita porro deoppilatio viscerum, & referatio glandularum, quantum quidem ejus potest, vel etiam singulis paroxysmis debet fieri. Neque enim utilis foret in quartanis congestio impetuosior, diuturnior ac pertinacior, qualis in tertianis solet esse, cum metus sit, ne humores sub illa altius irrumpant in partes obstructas, augeanturque obstructiones, aut stasim subeant, suffarctis vasis minimis, vel per modum extravasationis intimius in partium substantiam sese insinuantibus humoribus.

§. XXII. Suscipiuntur & fiunt hæc ita, sub aliqua pro causarum febriumque indole diversitate, propter causas febriles in dictos fines, tempore paroxysmi frigidi plus minus longo. Quibus cum non potuerit non spissitudinem quandam contrahere sanguis ad interiora inque vasa majora congestus, nec debite per partes porosas strictiores pulmonesque itidem quadantenus constrictos transpressus, unde floridam suam fluxilitatem ille habet cum calore; ideo alterum jam erat in febre, ne hoc naturæ remedium corpori cedat in detrimentum, ut spissitudo iterum dissipetur per celerram & frequentem pulsum febrilem, & fortio rem transpressionem sanguinis per partes porosas; sequenti hinc non solum æstu febrili, sed & aliqua sanguinis dissolutione in serum brevi tempore copiosius, & finaliter sudore atque cum urina evacuandam. Quod si igitur status humorum sub tali febre sit plethoricus, conjungitur cum primaria intentione spissitudinem dissipandi sæpe

sæpe etiam secundarius scopus quantitatis majorem aliquam partem resolutione in serum consumendi, unde paroxysmus æstuosus tanto est vegetior atque longior, ad duodedim pluresque horas protractus.

§. XXIII. Ex hac igitur pathologia febrium intermittentium facile apparebit, quomodo cortex peruvianus sola virtute adstrictoria vim suam febrifugam exerat, motus nempe naturæ atque feberi contrarios inducendo, & ventriculum, intestina, venam portæ visceraque contermina seu connexa constringendo, imo etiam alias partes internas remotiores, uterum præcipue quoque in infimo ventre atque pulmones, quod ex infra allegandis observationibus clarissime apparebit. Cum enim naturæ ea sit ratio, ut sub congestionibus tonicis partes mandantes constringantur, recipientes vero in tono relaxentur, aut saltem sub naturali tonica tensione respectu istarum partium minus strictæ, magisque patulæ sint; nec etiam per quamcunque aliam mechanicam rationem aliter esse queat, quam ut inæqualitas virium esse debeat inter partes, ex quibus & in quas fit humorum metastasis, ita, ut, si habitus corporis a quacunque etiam causa vellicatoria spasmodice stringatur, humoresque inde excutiantur, ac aliorum dirigantur; & necessarium omnino sit, partes habitus corporis cum illis, ad quas fit congestio, non debere æquabiliter esse tensas seu constrictas, alias nihil reciperent viscera interna v.g. in hoc casu, quæ tamen quod sub congestionem febrili horrida plus recipiant humores, id vel solus vomitus lymphatico mucidæ, quasi salivalis substantiæ, ejusque non paucæ, qualis sub conatu vomitu-

riente ex superioribus œsophagi & faucium partibus forsan exprimitur, sed satis sæpe notabilis illius materiæ, sub congestione febrili in ventriculum & duodenum fortasse etiam secretæ vomitus satis testatur. Quando autem intestina aliæque partes internæ, ad quas alias fiebat congestio, ultra naturalem tonum valde sunt constrictæ per remedium febrifugum adstringens; tunc sub earum ineptitudine copiosius recipiendi humores, frustrata sic intentione naturæ, intermittitur quoque totum congestionis febrilis negotium, cessatque ita febris. Sufficiant hæc de viribus corticis chinæ per & propter vim adstrictoriam febrifugis. Pergo ad

CAPUT II.

De chinchinæ cauto suspecto & noxio usu in febribus.

§. I.

Ratum igitur, certum atque firmum sit, corticem peruvianum non alia quam adstringendi virtute febribus adversari, de quo consentientes habeo autores plerosque, ut pluribus supra dictum est. Hoc capite usum ejus expendemus, atque videbimus primò cautionis regulas, quas dare & observare solent vel deberent, an & quousque illæ sufficiant ad innoxium chinæ usum probandum; deinde suspicionis damnosæ rationes; ac tertio noxii usus exempla. Equidem, quantum ad primum, non diffiteor, posse locum habere chinchinæ usum in febribus sub triplici hac cautione, (1) ut non detur, nisi quando

quando causis materialibus & continentibus debito modo sublati nihil amplius restat, quam ut motus febriles diuturnitate adsueta aut simili de causa non materiali, sensibilitate individuali &c. facile recurrentes vel pertinaces expediantur ac sistantur, (2) ut modeste ac moderate paucis parvisque dosibus exhibeatur, maxime in sensibilibus subjectis, (3) ut sedulo quoque caveatur subjectis ceteroquin, præter & extra febrem morbidis, præcipue hypochondriaco-hystericis, hæcticis, tabidis, cachecticis, & œdematum initiis jam sub febre aut curatione febris prægressa evenientibus, atque feminis, quibus erat & turbatum est mensium negotium. In his enim, nisi una vel altera parca dosi febris expediat, adstringens illud medicamentum est nocentissimum; quinimo, cum hypochondriaco-hysterica mala cum febre intermittente sint complicata, nunquam hanc fugandam esse arbitror, nisi prius de malis istis sublati constiterit, quibus egregie succurrit febris, si prudenter dirigatur cura, quod expertum habeo.

§. II. Sed si consueta methodo pro fugandis febribus adhibeatur china, tunc semper suspectum, sæpissime damnosum remedium est, in quacunque etiam febre adhibeatur, quia adstringendo turbat motus naturæ, viscera & organa secretorio-excretoria obstipat & paroxysmos intermittentes suspendit vel suppressit, relictis in corpore causis, ex quibus, stricturisque illis inductis graviora mala sequuntur. Adhibetur autem febrifugum hoc a plerisque Sydenhamiana methodo, quæ ratione 1. febrium quibus applicatur, 2. præmittendorum, 3. conjundorumque remediorum; itemque

ratione 4. doseos, 5. formulæ, 6. temporis & 7. fujun-
gendorum sequens summatim est, quamvis in quibus-
dam hodie etiam discedant. Febribus quidem (1) Sy-
denhamius corticem concedit non nisi intermittentibus,
quartanis certissime; ceteris, præcipue si vernaes vel
autumnales fuerint, timide; continuis malignis depu-
ratoriis dubitive; acutisque inflammatoriis minime.
Vulgaris autem praxis omnibus promiscue intermit-
tentibus chinam applicat, continuis etiam omnibus
Morton, malo nominis sui omine, quæ Excell. Stah-
lii est epicriferis, adhibere docuit, quem aliqui sequun-
tur, sed admodum timide, non nisi parcissimam dosin
cum aliis, ex specificæ virtutis, quam ceteroquin etiam
in minori dosi efficacem esse constat, persuasione com-
miscendo; qua vero dosi & methodo nihil neque boni
neque mali etiam efficiunt, nisi dosi vel majuscula,
vel sæpius repetita fuerit, ubi colatoria stringendo &
motus naturæ perturbando omnino nocet. (2) Ratio-
ne præmittendorum corticis usui remediorum aliorum
discrepant quoque inter se autores & praxis vulgaris. Sy-
denhamius nihil neque vomitum neque purgans neque
V. S. præmittere jubet, quibus vim corticis debilitari
febremque turbare putat. Sed postquam damna exinde
sunt observata, alii causam in amethodiam, universalium
nempe non promissorum rejicientes, præmittere vulgo
quidem solent unum fortasse alterumque digestivum
remedium, mox vomitorium subjungunt, postmodum
ad corticem confugiunt. Multi a vomitorio statim in-
cipiunt, sine digestivo omni præmisso. Alii primo cor-
ticem tentant, hinc vomitoria purgantia digestiva tur-
bulen-

bulenter interponunt. (3) Coniungi nihil penitus neque etiam interponi quicquam debere cortici Sydenhamio placuit, quia is febrem sine alteratione & evacuatione materiæ, in qua forsan liceret opitulari remedio, febrem fuget virtute specifica; putatque eos, qui aliquid coniungunt, vel ex ignorantia virtutis, vel ex dolo occultandi remedium id agere. ridet eos, qui salibus vel fixis vel volatilibus corticem corrigere aut juvare velint. Nihil attendi debere dicit crasi vel vitia humorum, quia cortex nihil alteret, nec diætam & regimen, sed solummodo interponenda subinde esse cardiaca theriaca & opiata, si quid urgeat, unice nempe fidens corticis specificæ virtuti, in quibus eum tanto magis sequitur vulgaris praxis, quanto minus laboris habent; licet tanto certius etiam sequantur damna.

§. III. Quantum ad dosin (4) attinet, hanc omnes in intermittentibus satis largam esse volunt & præbent, qualem etiam febris, causis non sublatis postulat pro divertenda per motus contrarios natura. neque enim una vel altera drachma sufficit ad insequentem paroxysmum suspendendum, sed tot uncia, binæ vel tres, requiruntur, quæ ob commoditatem assumptionis in tot præbia dividunt, ut successive singulis bihoriis, tribus, quatuorve horis, prout citius aut tardius redire solet paroxysmus, die vel diebus ἀπὸ τοῦ ἐξέλας consumi possent tota unius alteriusve uncia dosis; pro singulis præbiis scrupulos duos aut drachmam unam imo plus adhuc ordinando. (5) Ratione formulæ eam præferunt, qua in substantia commode potest assumi, pulveris nempe aut electuarii formam.

efficacior, plus nempe adstringens quam in infuso cum vino facto aut in decocto. Tinctura omnium est debilissima, maxime quæ cum fortiori spiritu vini rectificata est, cum nihil vel parum virtutis adstringentis imbibat, unde etiam non nisi in continuis, ob credulitatem specificæ virtutis, timoremque eas supprimendi adhibere solent in vanum certe. Qui globulorum magnitudine & numero delectantur, possunt corticis drachmam cum syrupo quodam caryophyllorum juxta Sydenh. & tragacantha liquata in pilulas tornare.

§. IV. In tempore exhibendi remedium potissimum arcani auxilium residet, quod (6) sollicite observare jubet Sydenhamius; quando nempe ratione periodi & paroxysmi febrilis, quoties & quamdiu fit exhibendum remedium (α) ratione periodi febris jubent primos tres forsan paroxysmos sine china dimittere, nisi febris vehementia, vel ægri debilitas specificum hoc urgeat, cum quo alii statim ad hos primos quoque paroxysmos, præmisso forsan satis intempestive vomitorio, parati sunt. (β) Ratione temporis paroxysmatici jam ante, jam sub finem paroxysmi, jam solummodo die intercalari datur. Cum primum innotuerat, dabatur ante paroxysmum; sed cum hoc tempore datum remedium varia mala, vomitus enormes, præmaturam paroxysmi suppressionem (imo mortem, observante Sydenhamio) excitasse visum fuit, tutum non putarunt, turgescente in humoribus materia, paroxysmum, quo ista subigeretur, suppressere; cœperant igitur illud exhibere cessante æstu febrili, emicante sudore, ut materia peccans in loco & foco suo, in primis viis, unde in humores

suc-

successive emanaret, statim atque humores se a fermento peregrino per paroxysmum liberaverit, aggregeretur & specifico annihilaretur quasi, hinc a Taliboto sub finem æstus dabatur arcanum Anglicanum. Attamen cum nec hoc quidem satis tuto fieret, si desputatio humorum inhiherentur; hinc Sydenhamio placuit, diem paroxysmi, ne hic ullo modo prohibeatur, quando jam fermentum febrile in Massam Humorum delatum sit, penitus vacuum a remedio præstare & finire, sed curam incipiendam demum esse a perfecte finito paroxysmo, tribus vel quatuor horis post hunc, atque dein continuare remedium per diem vel dies ἀπυρεσίας ita, ut singulis binis, tribus aut quatuor horis repetantur totius doseos divisa præbia, ut sanguis specifica remedii virtute antifebrili sufficienter imprægnetur, aptaque reddatur vel materiæ peccanti, & fermento febrili dicto, vel fermentationi ipsi resistendi; aut ut materia a remedio occulta specifici ratione corrigatur. Sic enim quartanæ proximum, tertianæ vero secundum futurum paroxysmum certo emanfurum esse spondet Sydenhamius; sin minus, denuo aliam dosin remedii divisim sumendam esse. Si curata (sic enim loquuntur) recidivet, eadem methodo curam per corticem repetendam esse. Quod si vero altera vice recidivet; prudentis non esse medici inhærere curationi per corticem, ingenue fatetur ille, suadetque magis amara remedia, non sine præjudicio contra specificam chinæ virtutem febrifugam. Superest, ut (7) de iis, quæ fugatæ feбри subjungenda essent vel sunt, paucis dicamus, Causantur enim aliqui: nihil impedire
par-

paroxyfmi moleftiis liberare ægros, & poftea materiam medicamentis aptis tollere. Sed diffuadentur alterantia, quia his febris curari nequeat, & omnia evacuantia, quibus recidiva invitetur; folusque cortex jungitur a Sydenhamio, per mensem & ultra fumendus, fingulis ab initio, mox poft curatam febrem, diebus, dein alternis, ternis quaternisque, quibus binæ imo tres dofes feu unciaë, aut in tertianis totidem fex drachmæ fucceffive funt ex præfcripto devorandæ ad recidivam prohibendam; maxime fi jam antea femel recidivaverit febris. Ubi demum poft mensem unum alterumque, imo poft tertium, conceduntur purgantia, fed non nifi femel per hebdomada. Interim regionis vel loci mutatio fuadetur.

§. V. Ex hac igitur methodo fatis manifefturn eft, quod (1) caufæ materiales & continentes penitus negligantur, & fibi atque ulteriori corruptioni reliquantur, imo depraventur ex parte ipfo cortice, & (2) quod fub tanta corticis copia, quam poftulat febris fuppreffio per hanc methodum, quamque vulgo adhibent, neceffario fequi debeat internorum vifcerum vaforumque ftrictura ingens & conftipatio, motuumque perturbatio in genere; circuli vero humorum & fecretionum excretoriarum impedimentum fumme noxium & peffimæ confequentiæ. Ex quibus ita altera quoq; hujus capitis pars, rationes nempe juftæ contra chinam fufpicionis deducendæ mihi veniant. Ubi quidem conftitum erat, easdem per omnes, quotquot a cognito hoc specifico famofiores febrium fuerunt hypothefes deducere; fed modulus difputationis propositus & confuetus

suetus uberiores hanc pertractationem non permittit. Sufficiat igitur de omnibus in genere dixisse, quod nulla earum sit, quæ non causam aliquam materialem & continentem in corpore statuatur & concedatur, tantæ malitiæ, ut graviora febrium symptomata, spasmos nempe rigidos horridosque, & æstum febrilem provocare aut efficere queat. Hanc vero cujuscunque etiam hypotheseos vel fictam vel veram causam materialem morbosam cortex chinæ nec alterando nec evacuando superat, quod conceditur notumque est; sed potius constrictoria virtute retinet, incarcerationo firmitus impingit, partim etiam coagulando, (namque & hoc tribuitur adstringentibus) magis depravat. Unde sequitur: quod nulla sit hypothesis, quæ non suspectum habere & concedere debeat usum corticis per adstrictionem febrifugum; multo magis vero & omnium clarissime id apparet, si vim corticis febrifugam cum vera febrium pathologia conferamus.

§. VI. Summam hujus supra jam tradidi, §. 19. seqq. ex qua, & corticis adstrictoria virtute facile erit de infecuritate ejus judicium. Namque adstringendo intestina & viscera, vasaq; venæ portæ cort. chinæ fugat febres; & licet alia quadam specifica virtute paroxysmos suspenderet, nullo tamen modo posset impedire, quin istarum partium sequatur adstrictio, cum nemine contradicente hac instructa sit illa. Adstringit igitur sine dubio, & ex necessitate materiali. Sequuntur autem per & propter adstrictionem in genere (1) motuum perturbationes, (2) constrictiones partium internarum; & (3) ipsorum quoque humorum coagulationes
E
quasi,

quasi, secundum communem & ipsius, ut probabilissime videtur, Sydenhamii opinionem. Perturbantur nempe primo motuum respectus finales & salutare, unde sequuntur jam quidem suppressiones illorum, aut saltem suspensiones ad tempus, atque ita fit intempestiva febrium suppressio; jam vero aliorum & alienorum prioribusque graviorum motuum provocationes, unde non solum recidivæ, sed etiam varii febrium metaschematismi dependent, tum febriles, ut ex tertiana fiat quartana, acuta, lenta, hectica; & ex typica penitus anomala, motibus nempe perturbatis; quam etiam deinde tonico-spastici, ut loco febris alii sequantur morbi tonici, quorsum pertinent hypochondriaco-hysterica mala; aut per metastasin factam asthma sicca imo convulsiva, itemque rheumatico-arthritis, quales erysipelatodes rheumaticas passiones & arthriticas Sydenhamius sub nomine rheumatismi scorbutici unicum corticis vocat incommodum. Observata quoque sunt quasi præ indignatione naturæ emetica ac diarrhoea impetuosæ symptomata & periculosissima, eodem Sydenhamio teste.

§. VII. Proveniunt etiam deinde ex partium adstrictione varia alia tam solidarum quam humorum mala & vitia. Horum quidem circulatio & transitus per hepar præcipue impeditus, unde sanguinis spissitudo evenit & augetur, consequentibus hinc hypochondriaco-hystericis passionibus supra jam dictis. Impeditur etiam lymphæ sequestratio ex massa humorum reliqua in peculiaribus suis vasa, quæ in hepate alias est copiosissima, & considerabilis hujus utilitatis, ut illa per hanc

hanc suam sequestrationem in sua vasa, & secessionem a consortio & connubio serositatum liberata in puritate & fluxilitate non parum conservetur; cum e contrario sub continuo non secedentis lymphæ com meatu & commercio cum sero pituitoso & salino-tartareo insignem contrahat viscedinem, ob quam dein stagnationes facile subit & tumores œdematosos efficit, potissimum tamen tunc, quando ipsum hepar obstructionis majoris aut scirrhusitatis vitio laborans, secessionem lymphæ tanto magis impedit. De quo postea. Jam ut vitiorum, quæ humores subeunt per adstrictiones internas, catalogum pertexam, cuius animus leviter ad organismum vitalem advertenti manifestum erit, quod humorum quoque motus secretorii & excretorii, tum huius ipsius lymphæ, ceu dictum est, tum etiam bilis & pituitæ præ ceteris (his tamen aliis non plane liberis) remorentur & pervertantur; unde & sub sanguinis spissitudine, mala sequuntur cachectica, etiam ad mentem eorum, qui cachexiam soli sero retento adscribunt. ad quæ ex parte quoque pertinet rachitis puerorum, in his post febres china suppressas Sydenhamio, summo illius chinæ Patrono, observata. Sequuntur etiam per partium internarum, sub medela febrium per corticis inevitabilem adstrictionem sanguinei & salutaris fluxus menstrui atque hæmorrhoidalis perturbationes, imo suppressiones nocentissimæ, & plurimorum hypochondriaco-hystericorum cachecticorumque malorum feraces.

§. IIX. In solidis vero partibus ipsis earum adstrictiones non leviora quoque mala inferunt & confirmant.

Pertinet huc intestinalis canalis stricturea vehemens, cum dolore gravativo ventriculi, & quam omnium primo sub usu corticis observant ægri, pertinaci obstructione alvi. Deinde viscera adstricta opplentur, oppilantur, obstruuntur imo indurantur tandem glandulæ viscerum & mesenterii successive in scirrhotitates & scirrhos, hærente scilicet, sub impedito per adstrictionem transitu, lymphæ viscida, & præternaturali modo in substantiam glandulæ assimilata. Quam quidem pravam viscerum & glandularum constitutionem tandem insequuntur gravissima bina vitia, hæctica nempe cum phthysi in siccioribus subjectis; & tumores œdematosi cum hydropo in humidioribus. Non negante hæc Sydenhamio, & Consultiss. atque Excell. D. Stahlio solertissime jamdudum admonente in Probl. de febr. tit. de Quart.

§. IX. Inter generalia corticis vitia superius dicta *tertium* erat, quod etiam humores coagulando noceat. Tribuunt hanc in humores efficaciam quoque adstringentibus, & B. Chr. Joh. Langius in Disp. de china hujus virtuti febritugæ partem in coagulando sanguine reposuit, eamque probavit ex eo, quod a decocto chinæ sanguini superfuso nigrescat in momento ad sensum crassifactus cruor. Et memini me legisse apud Sydenhamium, quod hydropis causam quoque faciat tonum sanguinis relaxatum & deperditum, pro quo restaurando, invigorando & confortando inter alia laudat martialia, adstringenti virtute prædita, similemque virtutem invigorandi sanguinem, tribuit quoque cortici chinæ; ex quo efficitur, quod adstringentibus ali-

aliquam in humores coagulatoriam efficaciam, seu inspissandi eos virtutem tribuant. Nolo me quidem huic disquisitioni immittere, interim tamen argumentum præbet hypotheticum, quod usus corticis in quartana, cum spissitudine humorum sæpe conjuncta, (eâ nempe, quæ ab obstructionibus viscerum dependet,) suspectus omnino videri debeat; & quod in aliis etiam febribus, a viscidis primarum viarum cruditatibus oriundis similem etiam inspissandi & condensandi efficaciam in illas cruditates exercere queat. Constat mihi ex observatione Excell. D. Stahlî, quod post usum corticis chinæ vomitu tandem rejecta sit materia conglobata, mole parva, verum tantæ non viscositatis, sed duriusculæ densitatis & firmitudinis, ut in terram ejecta vix pedibus subigi conterique potuerit. Simile quid observavi in muliere, cui febris cortice fugata emanerat quidem sub continuato illius usu per octiduum, postea tamen valde anomola cum continuitate quadam rediit, ita, ut quo tempore alias horrido paroxysmo prehensa fuerat, eo tunc postea, sub refrigeratione solum pallida, aliquot lipothymiis corripere, ad modum febris, quæ veteribus syncopalis dicta est. Datis convenientibus remediis, vomitu tandem magno conatu rejecit illa materiam, paucam etiam, quæ vix cochleare minus complevisset, sed non adeo indurata, nec in globuli figuram compactam, attamen tantæ densitatis, quæ ad albumen ovi recens exclusi ad duritiem cocti spissitudine accederet, colore flavescentem pallide, & quadantenus pellucidam, qua rejecta cessabat febris.

§. X. Fuerunt hæ præcipuæ rationes, ob quas corticis peruviani usus non immerito suspectus habendus est. Restat, ut easdem, pro tertia hujus capitis parte quoque conficienda, exemplis etiam damnosis corroboremus. Et possemus fane eas omnes ex ordine non uno, sed pluribus, non longe petitis & undique conquisitis, sed passim quotidie obviis affatim & abunde confirmare. Verum cum præter spem & intentionem strictior etiam & infra dignitatem rei brevior priorum tractatio propositam mihi brevitatem longius tamen protraxerit; liceat mihi præcipua nocivæ suspicionis capita paucis saltem noxii chinæ usus exemplis corroborare. Sunt enim recidivæ, alvi obstructions, voracitas febrilis, quotidianæ fere observationis; perversiones typi non raræ. Unicum de his afferam exemplum pictoris cujusdam, qui contra simplicem tertianam per triduum devorato ad jussu Medici electuario trium unciarum febrifugo, subito in continuam incidit anomolam, valde æstuosam & anxiam, primoq; statim die deliriosam. Frequentes sunt tumores œdematosi; hoc rarum, quod in puero IV. ann. notavi Præses, cui pater febrifugi pulveris partem ex officina petitum dedit ingruente frigore tertianæ, unde sub æstu toto corpore subito mirum in modum inflatus puer monstrum videbat horrendum ingens, cui lumen ademtum; adeo enim caput cum reliquo corpore intumuerat, ut vix prospiceret ex oculis, crederetque pater se venenum accepisse & dedisse filio.

§. XI. Subitum etiam febris a cortice metaschematismum cum humorum metastasi, asthma nempe

con-

convulsivum terroris plenum observavi, tribus vicibus loco paroxysmi frigidi, succedente tamen æstu, in juvene, donec valediceret cortici, recurrens. Et simile quid extra paroxysmum a china sumpta accidisse studioso alius loci ex fide digna relatione habeo. Alius post febrem vernalem mature suppressam male se habebat per mensem; sub adulti veris tempestate austrina atroci corripiebatur arthritide, quæ articulos a calce ad caput in uno, hinc successive deorsum in altero latere, atque sic iter in circulum quasi per quinque septimanas immani dolore cruciabat. Hypochondriacis febricitantibus nocentissimum esse febrifugum hoc, funesto suo exemplo declarat honesta mulier XL. annorum, quæ ab ineunte ætate agiliori, tunc a IV. annis sedentariæ, luctusque ob liberorum mortes plenæ vitæ dedita, & lienis affectu quodam pressorio & subinde spastico, quem sensu manus frigidaë latus subito prehendentis quasi, describendo exprimebat, laborans per tempus, tandem incidit in quartanam, cui ex plurium medicorum consilio, non aliud quam china erat auxilium, sed frustraneum, toties enim fugata redibat toties, semperque pertinacior, tandem etiam sub hectica post XXI. menses, quibus ingentem chinæ copiam consumserat, superveniente perdurans usque ad mortem. Recordor adolescentis sub trimestri contratertianam chinæ usu, vitæque sedentaria accedente hypochondriaci facti, tandem multis per sex annos frustra adhibitis, tertiana denuo exorta, eaque per nauseam remediorum sex menses tolerata, sponte curati, ut ita ex hoc suppressio febris in hypochondriacis noxia tanto magis elucescat,

§. XII. De scirrroso post corticis usum hepate, manifesto incipiente & crescente, utque tanto minus dubium subfit, etiam ad sensum iterum sub difficili longaque medela decresciente; alioque hydropem adferente pauca subjungam. Fœmina delicatula macra & sensibilis ab esu calentis placentæ pinguis & ira intercedente tertianam patiebatur; supprimebatur hæc intra octiduum cortice; eodem & recidiva; denuo rediens negabat illi cedere. Conqueri autem cœpit de dolore gravativo dextri lateris, sub æstu paroxysmi ingravescente. Posthac instante paroxysmo parum rigido & æstuoso, anxia corripiebatur mœstitia; sub rigore semper ejulabunda illa crymabat præ anxietate, nec tamen ejus causam sciebat; sub æstu mitiore mente mota plane delirabat. Profligato hoc symptomate magis ad se attendens sentiebat hepar tumidum & duriusculum, augebatur ita successive, tandem etiam decrescebat successive iterum. In alia ex simili causa ortus tumor hepatis per tres annos valde attollebatur; succedebat tandem ascitis. Obiter hic noto, quod huic tres dies ante mortem oculi ad pilæ magnitudinem intumescerent ex orbitis prominuerint.

Sufficiant pauca hæc exempla, quorum deductio uberior & applicatio, cum fieri jam nequeat, ex prioribus erit facilis. Ceterum DEO O. M. pro præstita mihi hucusque studiorum meorum gratia humilissimas ago gratias, & nuncupo sempiternas.

F I N I S.